

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД

Бања Лука, Милоша Обилића 39, Бања Лука, тел/факс: 051/430-110, 051/430-100 e-mail: pedagoski.zavod@rpz-rs.org

Датум: 26. јануар. 2018. године

Инспектори-просвјетни
савјетници за: **РАЗРЕДНУ НАСТАВУ**

Име и презиме: **МИЛИЦА ТИТЕЛСКИ
ГОРДАНА ПОПАДИЋ**

**АНАЛИТИЧКО-ИСТРАЖИВАЧКИ РАД
РЕГИЈА ПРИЈЕДОР И РЕГИЈА ДОБОЈ**

**„ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЈЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА У НАСТАВИ
ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ, МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА“**

У складу са Годишњим програмом рада инспектора-просвјетних савјетника и Годишњим програмом рада Републичког педагошког завода за 2017.годину, инспектори-просвјетни савјетници за разредну наставу Милица Тителски и Гордана Попадић, провеле су истраживање, прикупиле и обрадиле податке, те сачиниле Анализу о праћењу, вредновању и оцјењивању ученика у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања, у одјељењима разредне наставе на регијама Приједор и Добој.

Теоријски увод

Праћење, вредновање и оцјењивање постигнућа ученика у било којој области представља веома одговоран и захтјеван приступ, а и једна је од најосјетљивијих тачака процеса поучавања. Захтјевност и одговорност је још више изражена када су у питању постигнућа ученика у настави ликовне и музичке културе, као и физичког васпитања. Одговор на питање „Зашто је то тако?“ налазимо у специфичностима које носе ови наставни предмети и у специфичностима, способностима и могућностима које су потребне ученицима да би исказали постигнућа у овим областима. Процес праћења и оцјењивања знања и постигнућа ученика утемељен је као право, али и обавеза наставника. Распон знања или умијећа, које покрива номинално иста оцјена, код различитих ученика ствара обавезу наставнику да оправда вриједност оцјене, посебно у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања.

Наставним планом и програмом за основну школу предвиђено је да настава ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања буде заступљена од једног до три часа седмично, зависно од разреда и о којем од наведених наставних предмета је ријеч. У другом и трећем разреду, настава ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања чини 30 % (2.разред) или 27,27% (3.разред) укупног броја часова редовне наставе током седмице. За ученике 4.разреда од укупно редовне наставе, 30,43% наставе је предвиђено за реализацију часова наведених предмета. Ученици 5.разреда имају по два часа седмично наставу ликовне и музичке културе, те физичког васпитања, што је 25% од укупног фонда часова седмично редовне наставе.

Дефинисањем и јасним разграничењем појмова праћење, вредновање, провјеравање и оцјењивање наставник добија јаснију слику онога што су његове обавезе у овој области. Сложеност појма **праћење** огледа се у континуираном уочавању и биљежењу запажања о мношту елемената којег појединца, у нашем случају дијете/ученика, одређују, и то у: 1. развоју интереса, мотивације и способности; 2. знањима и постигнућима у усвајању садржаја наставног предмета; 3. односу према раду, постављеним задацима и васпитним вриједностима и 4. постигнутом нивоу компетенција и исхода дефинисаних наставним планом и програмом.

Вредновање ученичких знања и постигнућа најчешће дефинишемо као систематско прикупљање података у процесу учења и постигнутом нивоу компетенција ученика из: 1. знања, вјештина, способности; 2. самосталности и одговорности према раду; 3. постављених задатака и 4. васпитних вриједности.

Праћење и вредновање ученичких постигнућа своју пуну сложеност и захтјевност одражава/добија баш у настави наставних предмета који су били у фокусу овог истраживања. Наставник мора развити посебне технике које му могу помоћи у уочавању и биљежењу, али и прикупљању података о нпр. ученичким интересима и мотивацији који ће касније, након процеса подучавања и учења, да се рефлектују у виду знања или пак исказаних вјештина.

Провјеравање је процес, који по природи ствари треба да буде, сљедбеник процеса праћења и вредновања, а претходник самог чина оцјењивања. Процјена нивоа знања и постигнућа у наставном предмету или подручју је основна одредница појма провјеравања, док оцјењивање најчешће дефинишемо као придавање бројчане или описне вриједности резултатима рада ученика и његовог залагања. Оцјењивање је континуиран поступак и захтијева комплексно познавање ученика до којег наставник долази у процесу праћења и вредновања ученичких постигнућа. Оцјењује се квалитативна и квантитативна страна ученичког рада и залагања. Кроз процес оцјењивања обезбјеђује се стално праћење остварења постављених циљева и исхода учења током савладавања наставних програма. Оцјењивање представља педагошку активност којом треба да се подстиче мотивација за учење, али и да се ученик оспособљава за објективну процјену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика и развија систем вриједности. Формативно процјењивање/оцјењивање представља у којој мјери и колико добро су испуњени циљеви учења, које су потребе ученика и шта су циљеви за наредни период (током школске године). Сагледавање обима, темпа и квалитета напредовања, уочавање остварених исхода учења, знања, вјештина и способности треба да буде садржано у формативној оцјени. Сумативно оцјењивање примијењује се након завршене области или подручја поучавања и заснива се на постављеним критеријима.

Прије него што наставник започне са активностима у процесу праћења, вредновања, провјеравања и оцјењивања ученичких постигнућа, без обзира о којем наставном предмету је ријеч, треба да постави питање: „Шта би то ученици требали да науче и шта ће бити у стању да ураде у одређеном подручју по завршетку одређене цјелине.“

За наставу ликовне и музичке културе, те физичког васпитања неки теоретичари доводе у питање смисао и корист било које врсте оцјењивања ученичких постигнућа, али не и праћења и вредновања.

Ученичка постигнућа често се у појмовном смислу изједначавају са васпитно-образовним исходима који представљају јасно исказане компетенције, тј. очекивана знања, вјештине и способности, те вриједности и ставове које ученици требају стећи и моћи показати након успјешно завршене одређене наставне теме, области или садржаја. Очекивани исходи или очекивана постигнућа ученика јасно показују шта ученици треба да знају, шта ће бити у стању да учине, али и начин на који стечено знање, вјештине, способности, вриједности и ставове могу да покажу. Значај и важност ученичких постигнућа може се посматрати са аспекта ученика, наставника и родитеља. Важност познавања ученичких постигнућа (утврђивања, процјењивања) **за наставника** огледа се у томе што му дају јасну слику и основу за даљи рад на планирању динамике садржаја, метода, облика и начина рада, као и поступке вредновања остварености програма који примјењује. Ученичка постигнућа или исходи учења **ученику** пружају јасну и комплетну слику шта мора знати/ умјети на крају једне цјелине, разреда, васпитно- образовног циклуса, односно школовања. Познавање постигнућа ученика или исхода учења **родитељима** омогућује сагледавање врсте и дубине знања, вјештина и вриједности које њихово дијете стиче у школи, те омогућава праћење напредовања дјетета.

Исходи учења јасно су дати у наставном плану и програму и треба да осликавају конкретне и мјерљиве показатеље уз помоћ којих ћемо нумерички оцијенити остварене резултате у складу са захтјевима датим у Правилнику о оцјењивању ученика у основној школи.

У складу са очекиваним исходима, те општим и посебним циљевима од 2. до 5. разреда за наставу ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања, наставник планира методе поучавања и методе праћења и вредновања учениковог напретка. Планирање адекватних метода и

техника поучавања и вредновања ученичких постигнућа мора обухватити и познавање капацитета ученика (знања, способности, вјештине) које ученик посједује и прије процеса поучавања.

Настава ликовне културе, музичке култура и физичког васпитања пред ученика поставља посебне захтјеве у погледу одређених способности и вјештина неопходних за реализацију предвиђених програмских садржаја и остварење очекиваних исхода учења тј. постигнућа ученика. У теоријским поставкама, али и у законским прописима, се наглашава да наставник мора имати у виду ученикове способности, степен спретности и умјешности, посебно кад је у питању настава наведених предмета. За ученика који нема развијене посебне способности, приликом оцјењивања у настави ликовне и музичке културе, као и физичког васпитања, неопходно је узимати у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна знања и постигнућа, могућности и ангажовање ученика у наставном процесу. У пракси често се заборавља и на елемент оцјењивања, који је изузетно значајан баш приликом вредновања и оцјењивања ученичких постигнућа у настави ликовне и музичке културе, као и физичког васпитања, а то је ангажовање ученика. Одговорност у раду, одговорност према постављеним задацима, активно учествовање у настави, сарадња са другима и исказано интересовање и мотивација остају често ван разматрања при вредновању и оцјењивању ученичких постигнућа.

Дијагностично процјењивање и дефинисање показатеља/индикатора, као и критеријума вредновања и оцјењивања за наставу ликовне и музичке културе, те физичког васпитања представља један од посебно важних задатака. До информација о знању и вјештинама ученика достигнутим прије активности учења наставник може доћи само приликом предпроцјене о специфичним способностима ученика потребним за остваривање исхода учења наставе ликовне и музичке културе, те физичког васпитања. Предпроцјена је основа за разумијевање успјешности претходних фаза поучавања, али истовремено омогућује наставнику да планира и реализује диференцирано поучавање у наредним фазама поучавања.

Процес праћења, вредновања и оцјењивања ученичких постигнућа пред наставника поставља низ сложених задатака, а један од њих је свакако и израда критеријума/индикатора/ показатеља ученичких постигнућа. Критеријуми/индикатори успјешности су водич у процесу учења и поучавања (шта ученици тачно знају, разумију, могу примијенити) и представљају јасно дефинисана очекивања успјешности на различитим нивоима (за различите оцјене). Могуће је индикаторе пратити и измјерити, те они не служе само за оцјењивање него и поучавање ученика да разумију шта се од њих очекује, како могу самостално процијенити свој напредак и шта требају урадити да би били успјешнији. Критеријуми/индикатори (показатељи) су алат помоћу којег вреднујемо остварене резултате. Оно што сваки наставник треба да има на уму, када дефинишемо индикаторе/показатеље успјешности, је то да су они: одређени садржајем наставног рада, помажу код утврђивања успјешности, те пружају ученицима повратне информације како и колико добро су нешто савладали. Индикатори који нису јасно одређени (изречени или написани) подложни су грешкама при оцјењивању, док јасно формулисани критеријуми/индикатори умањују субјективност оцјењивања.

Праћење, вредновање и оцјењивање треба усмјерити на захтјеве који произилазе из праксе: наставно подручје, активност и остварене резултате. Планирање као темељ праћења остварених исхода, у оквиру којег треба одредити форму документовања остварених показатеља, остварености задатих циљева, нивоа и квалитета исхода, те извршити избор метода праћења и вредновања.

Да би се програм **ликовне културе** схватио и правилно реализовао потребно је детаљно приступити анализи циљева и исхода. Поред образовних (опажање, посматрање и представљање ликовних појава) важно је истаћи и практичне ликовне активности које се односе на развијање естетских критеријума за ликовне и умјетничке вриједности. “Сваки ликовни рад ученика је целина која у себи садржи комплекс способности и особина детета, испреплетаних стечених знања и навика, позитивних и негативних утицаја, вољних и емоционалних особина изражених ликовним елементима. Све ово наводи да приликом вредновања ученичких ликовних радова, исти се анализирају са психолошког, педагошког и естетског аспекта” (Јаковљевић, 90.стр). Важно је процијенити и узети у обзир индивидуални напредак сваког ученика, имајући у виду развитак способности, склоности за ликовно изражавање, који некад може бити изразито значајан код ученика који у почетку нису показали заинтересованост.

Један од основних задатака наставе **музичке културе** јесте развој музикалности, што је предуслов за усвајање и разумијевање музике. Како би наставник што спремније приступио овом задатку, поред музичких компетенција неопходно је поштовање и познавање психолошких карактеристика дјецe на овом узрасту. „Провјера нивоа развоја музичких способности помоћи ће наставнику да ефикасније организује наставу: избор садржаја, наставних метода, облика, поступака, техника и пружања одговарајуће помоћи сваком ученику појединачно“ (Г. Стојановић, 133. стр). Систематским праћењем развоја сваког ученика/це врши се процјена ефикасности наставе. Запажања о немужикалности појединачца, наставник не треба јавно износити, јер би то оставило дубоки траг на психу дјетета и створило осјећај ниже вриједности. Упознавање музичких предиспозиција тј. основних музичких способности (мелодијских и ритмичких) и претходно стеченог музичког искуства даје основу наставнику за дијагностиковање нивоа развоја музичких способности.

У настави **физичког васпитања** провјеравањем и утврђивањем стања физичког развоја, физичких способности и напретка ученика, наставник сагледава резултате систематског вјежбања, те на поуздан начин открива сљедеће обавезе у циљу унапређивања здравља и психичког развоја дјецe. Наставник треба стално да се пита, те да зна одговор на питање: „Шта провјеравамо у настави физичког васпитања и како?“. Провјеравамо: стање здравља (систематским лекарским прегледом), физички развој и физичке способности (мјерењем и утврђивањем нивоа индивидуалних карактеристика које служе као најобјективнији показатељи нашег рада и планирања физичког васпитања (посматрањем и упоређивањем), кретне (моторне) способности и држање тијела (посматрањем понашања, особина и ставова ученика у редовној настави, у такмичарским дисциплинама и на излетима), морално-вољне особине појединца и њихов однос према физичком вјежбању, те хигијенске навике (чистоћа тијела, гардеробе, навике у исхрани које утичу на правилан развој). Приликом оцјењивања у настави физичког васпитања наставник мора узимати у обзир колико ученик може (моторичке способности), колико зна (моторичке вјештине) и колико хоће (ангажованост, залагање).

Принципи вредновања остварених резултата ученика из ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања наставника треба да усмјере на поштовање сљедећих захтјева:

- вредновање треба да обухвати одређену дисциплину/област/подручје и да обухвати што више елемената,
- праћење и вредновање треба вршити у континуитету,
- вредновање и оцјењивање треба да буде подстицај за рад,
- приликом вредновања уважавати личност ученика,

- вредновање вршити транспарентно и уз образложење,
- оцјена мора бити јасна и разумљива свима.

Уважавањем наведених принципа приликом вредновања и оцјењивања у великој мјери остварује се тачност (ваљаност) оцјене, објективност и поузданост. **Ваљана оцјена** треба да приказује степен остварења програма наставног предмета и основу за даље напредовање, док **објективност оцјене** треба да искаже искључиво постигнуће ученика, а не субјективне утиске наставника. **Поуздана оцјена** је она која је иста и у поновљеном оцјењивању од стране других оцјењивача или објективних метода вредновања за исти степен усвојености програмских захтјева.

У Наставном плану и програму, осим дефинисаних исхода учења и предложених садржаја, за наставу ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања предложене су и неке од техника оцјењивања. За ликовну културу предложене су сљедеће технике и поступци оцјењивања: самооцјењивање; оцјењивање од стране других ученика; коментари осталих; опсервација наставника; групни задаци; микро задаци (мањи дијелови оцијењени посебно и урађени током времена). У оквиру наставе музичке културе наглашава се да домаћи писмени задаци или писани тестови, контролни задаци и слично не задају се за овај предмет ни у једном разреду, али као могуће технике и поступци оцјењивања се наводе: питања и одговори; питања са могућношћу избора само једног тачног одговора; питања тачно/нетачно; самооцјењивање; оцјењивање од стране других ученика; табеларни приказ способности ученика за одређене вјештине; опсервација наставника; презентација. Да би наставници остварили прегледнију слику о оствареним резултатима наставног рада и остварених исходима учења, на часовима физичког васпитања најчешће се користе методе посматрања, опсервација наставника, процјена раста и развоја, методе мјерења и оцјењивања, као и методе евидентирања.

Да би олакшао реализацију вредновања, праћења, провјеравања знања и постигнућа ученика наставник може да води евиденцију о сваком ученику у посебној свесци или роковнику, назначено је у Правилнику о оцјењивању ученика у основној школи. **Вођење евиденције о сваком ученику, када су у питању ликовна и музичка култура, те физичко васпитање, не да наставник може, него је пожељно, а можемо слободно тврдити и неопходно. Картон раста и развоја физичких способности, нека врста картотеке података о музичком напредовању, те портфолио у виду мапе ликовних радова ученика требали би бити саставни дио наставникове педагошке документације. Постојање такве педагошке документације, са подацима о ученицима као и њиховом нивоу и квалитету остварених исхода тј. постигнућа, знатно ће допринијети квалитету, као и самом процесу праћења, вредновања и оцјењивања ученичких постигнућа.**

Професионалност наставника треба да се огледа у његовој способности да прецизно анализира остварене резултате, као и саме активности које чине процес учења, да региструје запажања и важне податке, да их објективно тумачи и у виду конкретних информација и сугестија “врати” ученику. У таквом приступу праћењу, вредновању и оцјењивању нема граничне линије између наставног процеса и процеса оцјењивања (праћење, вредновање, провјеравање и оцјењивање), а исходи учења се од очекивања поступно развијају у трајна постигнућа.

Циљ и задаци истраживања

Циљ истраживања се односио на испитивање мишљења и ставова наставника разредне наставе везаних за праћење, вредновање и оцјењивање постигнућа ученика у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања, те идентификовање постојећих начина праћења,

вредновања и оцјењивања постигнућа ученика у настави наведених наставних предмета, а све са намјером унапређивања ове области васпитно-образовног рада наставника.

У складу са дефинисаним циљем истраживања, задаци истраживања су били сљедећи:

- Сагледати и утврдити мишљење и ставове наставника разредне наставе о процесу и начинима праћења, вредновања и оцјењивања у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања.
- Идентификовати постојеће начине праћења, вредновања и оцјењивања ученика у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања у одјељењима разредне наставе.
- Испитати и утврдити које технике и поступке оцјењивања наставници разредне наставе најчешће користе/примијењују у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања.

Инструменти истраживања

За потребе истраживања креиран је Упитник, који су наставници разредне наставе попуњавали приликом анкетања. Упитник за наставнике разредне наставе (УРН-2017) у својој структури има:

- **Општи подаци** - подаци о наставницима разредне наставе - пол, степен стручне спреме, године укупног радног искуства и радног искуства у просвјети,
- **Први дио** - садржи 11 тврдњи, у виду петостепене скале Ликертовог типа, у оквиру којег су наставници исказивали своје мишљење о праћењу, вредновању и оцјењивању постигнућа ученика у настави ликовне културе, музичке културе, те физичког васпитања,
- **Други дио** - садржи 15 тврдњи, у виду петостепене скале Ликертовог типа, у оквиру којег су наставници исказивали учесталост одређене активности или појаве у процесу праћења, вредновања и оцјењивања постигнућа ученика у настави ликовне културе, музичке културе, те физичког васпитања,
- **Трећи дио** - о фреквенцији коришћења техника оцјењивања у настави ликовне културе, музичке културе, те физичког васпитања.

У даљем тексту, тј. у појединим дијеловима текста, за називе наставних предмета биће кориштене скраћенице ЛК (ликовна култура), МК (музичка култура), ФВ (физичко васпитање).

Узорак и вријеме провођења истраживања

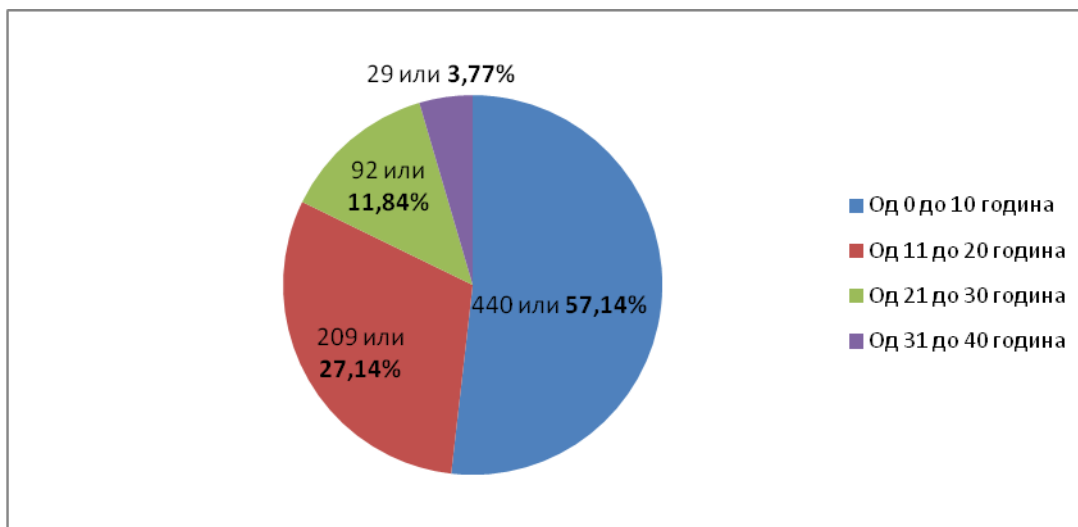
Узорак истраживања је обухватио 770 наставника разредне наставе из 71 основне школе регија Приједор (36 школа) и Добој (35 школа). Укупан број наставника разредне наставе од 1. до 5.разреда на регијама Приједор и Добој је 1110, те број анкетирани наставника разредне наставе тј. узорак чини 69,34 % наставника разредне наставе са обје регије. Наставници који су чинили узорак истраживања, анкетирани су током једнодневних савјетовања за наставнике разредне наставе у августу 2017.године, а у организацији Републичког педагошког завода.

Структура анкетираних наставника

Већину узорка истраживања чиниле су жене, њих 684 или 88,83% анкетираних наставника разредне наставе. Структура анкетираних наставника према стручној спреми указује на то да је највише наставника са високом стручном спремом, њих 646 или 83,89%. Узорком су обухваћена 94 или 12,21% наставника разредне наставе са вишом стручном спремом и 23 или 2,98% наставника који имају звање мастер/магистар разредне наставе, док је само 7 или 0,91% наставника са средњом стручном спремом.

Када је ријеч о радном искуству, највећи број испитаника у нашем узорку чине наставници који имају од 0 до 10 година радног искуства у просвјети (57,14 %), те наставници у категорији од 11 до 20 година радног искуства у просвјети (27,14 %). Процент наставника који имају од 21 до 30 година искуства у просвјети је 11,94% , а 3,77 % анкетираних наставника има од 31 до 40 година радног искуства у просвјети. У Графикону 1 налазе се подаци о броју наставника према дужини радног искуства само у просвјети. Евидентно је да су наставници са мање година укупног стажа, одређени број година провели ван просвјете.

Графикон 1 – Број наставника према дужини радног искуства у просвјети

Резултати истраживања и интерпретација добијених података

У првом дијелу упитника наставници разредне наставе су петостепеном скалом Ликертовог типа, кроз 11 ајтема, исказали своје мишљење и степен слагања или неслагања о процесу, те елементима и значају различитих начина праћења, вредновања и оцјењивања ученика у настави ликовне културе, музичке културе, те физичког васпитања. Степен слагања или неслагања могли су исказати кроз сљедећу скалу: уопште се не слажем; не слажем се; нити се слажем, нити се не слажем; слажем се и у потпуности се слажем. Приликом интерпретације резултата за први дио, податке за два највиша степена слагања („слажем се“ и „ у потпуности се слажем“) смо представљали као један податак за одређи број тврдњи, исто као и податке за два најнижа степена

слагања тј. неслагања („уопште се не слажем“ и “не слажем се“).

Други дио упитника сачињен је од 15 ајтема којима смо жељели утврдити степен учесталости одређених активности или појава присутних у области праћења, вредновања и оцјењивања у настави ликовне културе, музичке културе, те физичког васпитања. У овом дијелу било је могуће утврдити колико наставници своје исказане ставове и вриједности, значајне за процес вредновања и оцјењивања, примијењују у пракси. Анкетирани наставници су кроз тврдње у другом дијелу упитника извршили самопроцјену учесталости облика и активности у оквиру праћења и оцјењивања у настави ЛК, МК и ФВ. Одговори на ајтеме у овом дијелу упитника изражени су кроз петостепену скалу: никад, ријетко, понекад, често и увијек. Приликом интерпретације резултата за други дио, податке за два највиша степена учесталости („често“ и „увијек“) смо представљали као један податак за неке од тврдњи, као и за два најнижа степена учесталости.

Трећим дијелом упитника прикупљени су подаци о самопроцјени наставника у погледу примјене техникама и поступака праћења, вредновања и оцјењивања у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања. Наставници су фреквенцију кориштења одређене технике оцјењивања могли означити у виду ранга од 1 до 8, гдје је ранг 1- најчешће коришћена техника, до ранг 8 – ријетко или скоро никад коришћена техника. Наставници су кроз своје одговоре требали исказати да неке од предложених техника оцјењивања не одговарају природи и захтјевима наставног предмета, те таквим додијелити ранг 8 тј. ријетко или скоро никад не користе их.

Статистичка обрада података била је у виду израчунавања фреквенције учесталости појединих испитиваних појава, просјечних вриједности, те проценат заступљености одређених варијабли и параметара. Као и код сваког истраживања постоји могућност, што се и у нашем истраживању потврдило, да на неке тврдње испитаници нису навели одговор. Посебно је извршена процјена за сваки дио упитника, колико (постотак) испитаника није одговорило на неко од питања, а у даљем тексту може се видјети да то није значајан постотак с обзиром на величину узорка.

У **првом дијелу упитника** проценат наставника који је на неку од тврдњи остао без одговора кретао се од 0,12% до 1,82% наставника.

Преко 66% анкетираних наставника су на петочланој скали у потпуном слагању и слагању исказали мишљење да на почетку школске године треба обавезно извршити процјену знања (предзнања) и способности сваког ученика у настави ЛК, МК и ФВ. Да треба извршити обавезну процјену у настави музичке културе и физичког васпитања сложило се преко 69% анкетираних, док је 60,9% анкетираних такво мишљење имало за наставу ликовне културе. Неодлучност у погледу овог ајтема исказало је 24,44% наставника разредне наставе, а неслагање је утврђено код 7,98% анкетираних наставника. На основу ових података уочавамо да наставници имају уједначено мишљење у погледу процјене знања и предзнања на почетку школске године у оквиру ЛК, МК и ФВ, тј. да ли треба вршити процјену знања и способности ученика. **Податак да још увијек око 8 % наставника сматра да не треба вршити процјену и да око 24 % наставника је неодлучно по овом питању нам говори о томе да још увијек има наставника који не сагледавају на прави начин значај и вриједност процјене ученика прије процеса поучавања и учења.**

На питање да ли наставник треба да има дефинисане индикаторе/показатеље успјешно остварених исхода учења, четврти и пети степен слагања исказало је у просјеку 90,93% анкетираних наставника, док 89,95% наставника се слаже да треба имати дефинисане показатеље

за исходе учења у настави ЛК, а по 91% анкетираних исказује слагање за исходе у настави МК и ФВ. Неодлучност испитаника је изражена у око 7% одговора за сва три наставна предмета, док је неслагање видљиво код око 1% испитаних наставника. **Потребу дефинисања индикатора за остварене исходе учења у настави ЛК, МК и ФВ исказује висок проценат наставника, њих око 90%, али то још увијек не може бити потврда да наставници имају дефинисане те индикаторе.**

Даљом анализом изворних података утврђено је да се 89,79% наставника слаже да су индикатори алат помоћу којег вреднујемо остварене резултате и да исти помажу код утврђивања успјешности остварених исхода учења. Тек 8,11% наставника није могло да се одлучи у погледу овог ајтема, а само 2% наставника се не слаже са датим ајтемом. Слагање и потпуно слагање са тврдњом да је неопходно дефинисање индикатора праћења и вредновања у настави ЛК, МК и ФВ, исказало је 84,14% наставника. Значајан је и налаз да се 76,96% наставника слаже са тврдњом да јасно формулисани индикатори умањују субјективност оцјењивања. Преко 16% наставника је неодлучно, те 6,11% наставника не сматра да су јасно формулисани индикатори битни за умањење субјективности оцјењивања. У погледу индикатора који нису јасно одређени и њиховој подложности грешкама при оцјењивању сложило је 80,42% наставника, преко 15% је показало неодлучност, а 4,19 % анкетираних нису се сложили са овом тврдњом.

Да треба примијењивати одговарајуће технике и инструменте праћења и вредновања у настави ЛК, МК и ФВ сложило се 92,55% наставника разредне наставе, око 6% наставника је неодлучно, а само 1,04% наставника је исказало негативан став по овом питању.

Већина испитаних наставника, њих чак 95,57%, се слаже са тврдњом да је одговорност и активност ученика (пјева, црта/слика/обликује, изводи вјежбе/покрете/игре) једнако важно вредновати као и остварени резултат. Само 3,65% наставника је показало неодлучност, а свега 0,78% наставника се није сложило.

Да су приказани интерес, маштовитост, креативност, стваралаштво и мотивација за наставу ЛК, МК и ФВ важни приликом вредновања постигнућа ученика потврдило је чак 97,65% наставника, 1,82% анкетираних је показало неодлучност, а само 4 или 0,52 % анкетираних се не слаже са овом тврдњом. Да ниво оствареног напретка у складу са могућностима, способностима и знањима ученика треба да буде основни елемент вредновања у настави ЛК, МК и ФВ сагласно је 87% наставника, 10,92% наставника нема јасан став, а тек 2,08% наставника се не слаже са овом тврдњом.

Последња тврдња у првом дијелу упитника која се односила на то да континуирано и систематско вођење евиденције/запажања о сваком ученику олакшава реализацију вредновања, провјеравања и оцјењивања ученика у настави ЛК, МК и ФВ имала је 95,83% одговора који су показали да се наставници слажу са том тврдњом, док је око 4% наставника неодлучно или се не слаже са овом тврдњом. Висок проценат наставника потврђује важност и значај вођења запажања о сваком ученику, али око 17% мање анкетираних наставника разредне наставе то заиста и чини, према резултатима истраживања.

Другим дијелом упитника, тј. одговарајући на тврдње у другом дијелу упитника наставници су извршили самопроцјену учесталости одређене активности у поступку праћења, вредновања и оцјењивања постигнућа ученика у настави ЛК, МК и ФВ. Процент наставника који на неку од тврдњи нису дали одговор, кретао се од 0,26 до 1,94 % анкетираних наставника.

Наставници разредне наставе који често или увијек идентификују/процјењују знања и

способности сваког ученика на почетку школске године у настави је просјечно 54,83% анкетираних. Упоредбујући овај податак са мишљењем наставника о томе да ли треба вршити процјену, долазимо до закључка да проценат наставника који сматрају да треба вршити процјену је за око 11% већи од процента наставника који често или увијек не врше процјену знања и способности ученика у настави ових наставних предмета. Процјену знања и способности ученика на почетку школске године у настави ЛК врши 46,87%, у настави МК врши 57,26% анкетираних, те 60,36% у настави ФВ. Од 24% (ФВ) до 29 % (ЛК) наставника понекад врши процјену знања и способности ученика на почетку школске године, док то ради ријетко или никад 9,09% анкетираних у настави ЛК, 15,56% у настави МК, те 14,78% наставника у настави ФВ. Можемо закључити да приличан проценат анкетираних наставника (13,14%) не врши процјену способности ученика или врши само понекад (27,01%), а на основу чега би могли извршити планирање адекватних начина рада и начина провјере остварености исхода учења тј. адекватних начина провјеравања и оцјењивања ученичких постигнућа.

Узорак наставника који увијек и често, у складу са очекиваним исходима учења у настави ЛК, МК и ФВ планирају методе праћења, вредновања и оцјењивања учениковог напретка износи 86,04%, понекад то ради 11,34% наставника, а ријетко или никад 2,60% анкетираних. Подаци нас упућују на закључак, да скоро исти проценат (око 14%) наставника не врши оцјењивање ученичких способности и не врши планирање одговарајућих метода вредновања и оцјењивања ученичких постигнућа.

Највећи постотак наставника (92,81%) увијек и често оцјењивањем провјеравају степен усвојеног знања и ниво разумијевања, а 6,79% наставника то ради тек понекад.

Значајан је броја наставника који увијек и често приликом оцјењивања у настави МК, ЛК и ФВ воде рачуна о способностима и могућностима ученика, као и о степену спретности и умјешности (97,78%), док 2,21% наставника то чини понекад. Нема анкетираних наставника који су рекли да никад или ријетко воде рачуна о способностима ученика приликом оцјењивања у настави наведених предмета.

Наставници који увијек или често у обзир узимају индивидуално напредовање ученика у односу на сопствена претходна знања, постигнућа, могућности и ангажовање у наставном процесу чине 97,77% узорка. Овај податак нас наводи на размишљање и доводи у дилему, како висок постотак наставника (преко 97%) води рачуна о претходним знањима и способностима ученика, а да 13% наставника никад и 27% наставника само понекад врши процјену ученичких способности потребних за наставу ЛК, МК и ФВ. Како је могуће пратити напредак ученика у одређеној области, или развој одређених способности ученика, уколико није извршена процјена знања, способности и могућности ученика прије процеса поучавања.

Преко 92% анкетираних наставника тврди да увијек или често оцјењивањем провјеравају способност ученика да примијене стечена знања и способности, док њих 6,56% то чини понекад, а само 0,78% то не чини.

Да увијек или често континуирано и систематично евидентира прикупљене податке о нивоу и квалитету остварених исхода за сваког ученика изјаснило се преко 79% анкетираних наставника разредне наставе, понекад то чини од 14,61% (ФВ) до 17,61% (МК) испитаника, док у просјеку 5,12% наставника то ради ријетко или никад. Највећи постотак анкетираних наставника, њих 80,78%, врши евидентирање прикупљених података о нивоу и квалитету остварених исхода у настави физичког васпитања, 78,98% испитаника то чини у настави ликовне културе, док у настави музичке културе то чини 77,56% наставника разредне наставе. Подаци, до којих су

долазили инспектори-просвјетни савјетници приликом непосредних увида у рад наставника разредне наставе, не иду у прилог потврде ових података истраживања, јер још увијек већи број наставника није имао у педагошкој документацији доказе да заиста континуирано и систематично евидентирају прикупљене податке о нивоу и квалитету остварених исхода учења. У прилог тврдњи да наставници нису били у потпуности искрени код ове тврдње, говоре и подаци приликом исказивања ранга кориштења појединих техника и начина оцјењивања у настави ЛК, МК и ФВ. Технику оцјењивања у виду постојања табеларног приказа способности ученика за одређене вјештине, као и образац напредовања тј. евидентирање прикупљених података наставници су за сва три наставна предмета углавном рангирани као ријетко или скоро никако кориштене у значајнијем постотку (ЛК-43,24%, МК-43,5% и ФВ-34,16% анкетираних наставника).

Постојање, потреба и значај домаћих задатака у оквиру било којег наставног предмета увијек изазивају опречна размишљања. Концепт домаће задаће представља на неки начин методу учења, па и поучавања, начин на који дијете учимо самосталности, али и одговорности. Облик и врста домаће задаће у настави ЛК, МК и ФВ има сасвим другу функцију и форму, од домаће задаће неких других наставних предмета. Однос наставника према питању домаће задаће, посебно у оквиру наставних предмета ЛК, МК и ФВ, рефлектовао се у одговору на једну од тврдњи у нашем упитнику. Наставници који увијек и често задају за задаћу да ученици уче, вјежбају или припремају садржаје које ће оцјењивати у настави ликовне културе чине 19,48% анкетираних, у настави музичке културе то је 41,18 %, док је то 24,8% анкетираних наставника у настави физичког васпитања. У просјеку за сва три предмета то понекад ради 29,09% наставника, ријетко то чини 20,21% наставника, док никад то не ради 22,20% наставника. Подаци које смо добили нам указују да је домаћа задаћа најприсутнија у настави музичке културе, па онда у настави физичког васпитања, а најмање у настави ликовне културе. Било би интересантно, у неком наредном периоду, истраживати форме и врсту домаћих задатака у овим наставним предметима.

Често или увијек провјеру и оцјењивање постигнућа ученика у настави ЛК, МК и ФВ различитим техникама и методама реализује 86,31% наставника, а понекад тако ради 11,18%, док се за никад и ријетко определијелило 2,49% наставника.

Дефинисање индикатора/показатеља успјешности у настави ЛК, МК и ФВ у сарадњи са Стручним активом наставника често или увијек врши 59,02% анкетираних, 26,44% наставника то чини понекад, а ријетко и никад 14,52%. **Подаци истраживања нам говоре да разлика у проценту наставника, који сматрају да је неопходно дефинисати индикаторе и оних који то чине у сарадњи са Стручним активима, је око 25% анкетираних наставника.**

Вођење картона раста и развоја физичких способности за сваког ученика је свакодневна и честа активност за 72,72% наставника, 15,71% наставника се понекад одлучује за овај вид праћења напредовања ученика, док 11,55% наставника ријетко или никад не ради на тај начин. **Подаци које смо добили за ову тврдњу, остављају нам простора да сумњамо у њихову тачност, јер само 23% наставника је табеларни приказ способности ученика и образац напредовања рангирало као најчешће кориштену технику оцјењивања у настави физичког васпитања.**

Наставници који увијек и често воде картотеку података о музичком напредовању за сваког ученика чини 33,76% наставника, понекад то чини 26,62% наставника, ријетко 20,39% и никад 19,22% наставника. **С обзиром да картотека података о музичком напредовању представља на неки начин и образац напредовања ученичких постигнућа, подаци тј. одговоре наставника које смо упоредили показују одступања. У настави музичке културе само 15 % наставника**

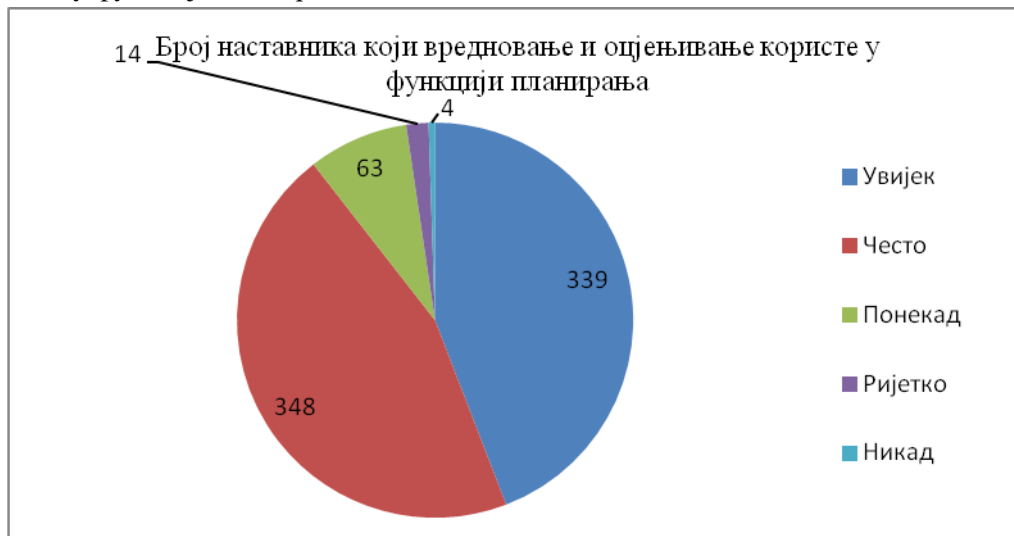
је потврдило као најчешће кориштену технику оцјењивања вођење картотеке тј. да користи образац напредовања.

Наставници који увијек и често формирају портфолио, односно мапу ликовних радова ученика током године представљају 69% испитаника, њих 18,36% то чини понекад, а 12,62% ријетко или никад. **Формирање и вођење портфолија ученика, као једног од начина праћења напредовања и оцјењивања ученичких постигнућа, у настави ликовне културе потрдило је као високо рангирано тј. као најчешће кориштену технику оцјењивања 36,88% анкетираних наставника. Истовремено 28,44% испитаника тврди да портфолио ученика, као технику оцјењивања, у настави ликовне културе ријетко или никад не користи.**

Транспарентност вредновања, оцјењивања и оцјењивања уз образложење саме оцјене, присутно је увијек или често у пракси 88,88% анкетираних наставника. Постотак наставника који само понекад оцјењују на транспарентан начин је 8,46%, а 2,73% анкетираних тврди да ријетко или скоро никад не оцјењују транспарентно и уз образложење оцјена.

Наставници који увијек и често вредновање и оцјењивање користе за процјену ефикасности своје наставе и рада ученика, као и за даље планирање чини 89,45% испитаника, 8,2% испитаника то чини понекад, а 2,34 % наставника то чини ријетко или никад.

Графикон 2 – Подаци о броју наставника који вредновање и оцјењивање користе у функцији планирања

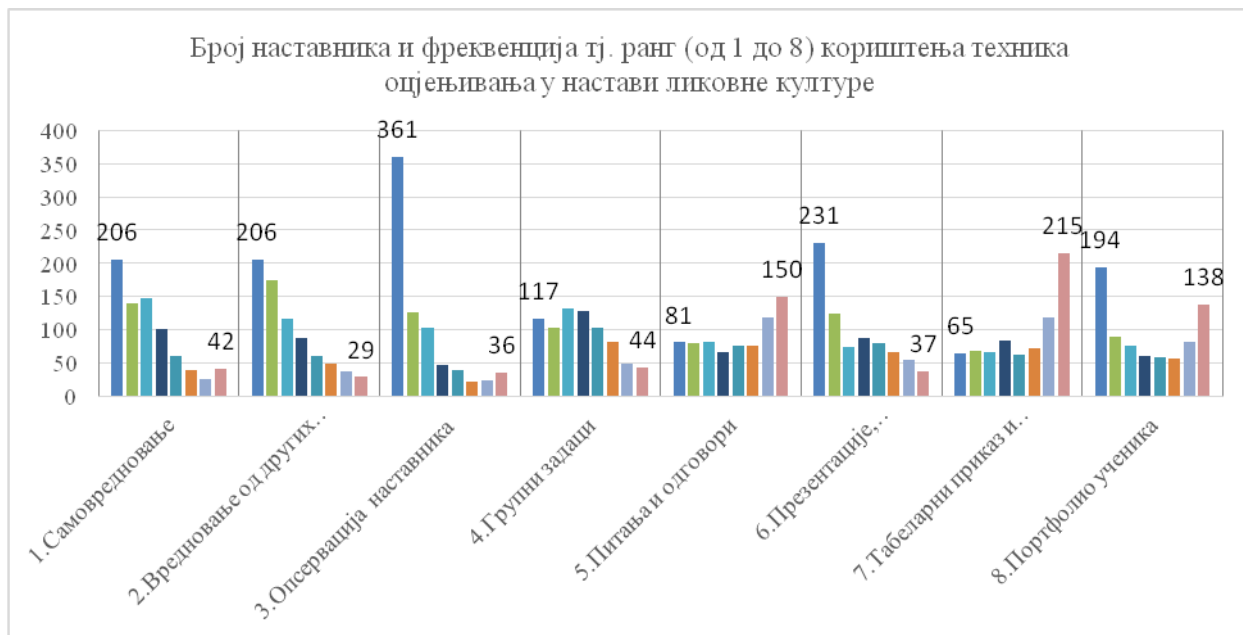

Трећим дијелом упитника прикупљени су подаци о самопроцјени наставника о техникама и поступцима праћења, вредновања и оцјењивања у настави ликовне културе, музичке културе, те физичког васпитања чију су фреквенцију наставници могли означити рангом од 1 до 8. Ранг 1 представља најчешће кориштену технику, а ранг 8 представља ријетко или скоро никад кориштену технику или поступак оцјењивања. Процент наставника који нису навели ниједан ранг, кретао се од 0,78 до 5,06 % анкетираних наставника.

Увидом у податке можемо закључити да су најчешће технике оцјењивања у настави **ликовне културе** опсервација наставника (46,88% наставника исказао ранг 1), презентација/ демонстрација/извођење (30% наставника исказао ранг 1), вредновање/оцјењивање од стране других ученика (26,75% наставника), те портфолио ученика (25,19% наставника исказао ранг 1).

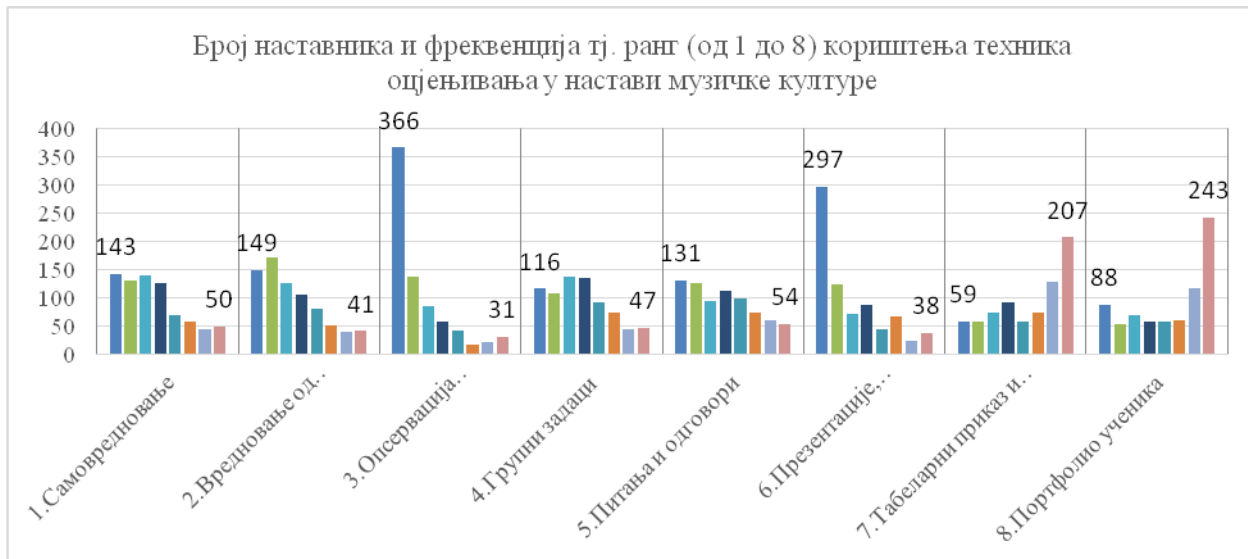
Табеларни приказ способности ученика за одређене вјештине, као и образац напредовања, те питања и одговори имају најмању фреквенцију кориштења од стране анкетираних наставника (8,44 и 10,52 %). У графикону 3 представљене су све понуђене технике и поступци оцјењивања из упитника, те за сваку технику број наставника зависно од ранга који су исказали. Посебно су наведене нумеричке вриједности тј. број наставника за ранг 1 и ранг 8 за сваку од техника оцјењивања.

Графикон 3 – Ранг кориштења техника оцјењивања у настави ликовне културе

Анализом рангова у категорији наставе **музичке културе** наставници су сљедећим редом дали предност техникама и поступцима оцјењивања: опсервација наставника (47,53% анкетираних) и презентација/демонстрација/извођење (38,57%) су технике оцјењивања које најчешће користи већи проценат анкетираних наставника. Техника вредновање/оцјењивање од стране других ученика, самовредновање/самооцјењивање, питања и одговори и групни задаци су технике и поступци које у просјеку око 17 % анкетираних наставника разредне наставе наводи да користи често, док табеларни приказ способности ученика за одређене вјештине, као и образац напредовања и портфолио ученика су технике које наставници ријетко или скоро никад не користе у настави музичке културе (око 22% анкетираних наставника за ове технике је исказао ранг 7 или 8). Податак да преко 33% наставника често или увијек води картотеку података о музичком напредовању сваког ученика није у складу са подацима о степену кориштења технике оцјењивања у виду табеларног приказа способности ученика и обрасца напредовања. У графикону 4 налазе се подаци о начину рангирања техника или поступака оцјењивања из упитника, те за сваку технику број наставника зависно од ранга који су исказали. Посебно су наведене нумеричке вриједности тј. број наставника за ранг 1 и ранг 8 за сваку од техника оцјењивања.

Графикон 4 – Ранг кориштења техника оцјењивања у настави музичке културе

Опсервација наставника за 47,53% анкетираних наставника и презентација/демонстрација/извођење за 42,34% наставника су најчешће кориштене технике при оцјењивању постигнућа ученика у настави **физичког васпитања**, тј. наведеним техникама наставници су дали ранг 1. Самовредновање/самооцјењивање и групни задаци просјечно преко 19%% наставника користи често у настави ФВ, док се портфолио ученика (32,34% исказало ранг 8), те питања и одговори (28,31% исказало ранг 8) врло ријетко или никако не користе у настави физичког васпитања. У графикону 4 налазе се подаци о начину рангирања техника оцјењивања из упитника, те за сваку технику број наставника зависно од ранга који су исказали. Посебно су наведене нумеричке вриједности тј. број наставника за ранг 1 и ранг 8 за сваку од техника оцјењивања.

Графикон 5 – Ранг кориштења техника оцјењивања у настави физичког васпитања

Упоређујући податке о фреквенцији кориштења понуђених техника и поступака оцјењивања у сва три наставна предмета, може се закључити да су најдоминантније сљедеће технике: опсервација наставника и презентација/демонстрација/извођење, док табеларни приказ способности ученика за одређене вјештине, као и образац напредовања, па и портфолио ученика у одјељењима разредне наставе, за потребе праћења и оцјењивања ученичких постигнућа у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања, скоро да нису заступљени.

Преко 92% наставника се слаже да у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања треба примијењивати одговарајуће поступке, технике и инструменте праћења и вредновања, а 86,31% анкетираних наставника разредне наставе потврђује да увијек или често врши провјеру и оцјењивање различитим техникама и методама. Подаци о примјени техника праћења и оцјењивања указују да доминирају двије технике које се заснивају на опсервацији наставника тј. посматрању демонстрације и извођења одређених активности од стране ученика.

Закључци и препоруке

- Истраживање је проведено на регији Приједор и Добој са 770 наставника разредне наставе из 71 основне школе. Узорак је чинило 69,34% наставника разредне наставе са обје регије.
- Ставови и мишљења наставника нису увијек била искрено исказана, јер приликом упоређивања одређених података учили смо мања или већа одступања.
- Значајан постотак наставника (66%) се слаже са тврдњама да треба вршити процјене знања и способности ученика у настави ликовне културе, музичке културе, физичког васпитања, као добар предуслов планирања праћења, вредновања и оцјењивања ученика, али мањи проценат (54%) наставника то и чини. Значај и вриједност процјене ученичких способности прије процеса учења још увијек око 30% наставника не сагледава на прави начин.
- Ова анализа је још један показатељ да су наставници свјесни значаја дефинисања индикатора, те да ниво знања и вјештина треба процјењивати на основу остварености исхода учења. Потребу и постојање дефинисаних индикатора/ показатеља успјешно остварених исхода учења висок проценат анкетираних наставника (90%) подржава, али много мањи проценат наставника то у пракси чини (59%).
- Висок проценат наставника (95%) потврђује важност и значај вођења запажања о сваком ученику, али око 17% мање анкетираних наставника разредне наставе то заиста и чини, према резултатима истраживања.
- Планирање одговарајућих метода вредновања и оцјењивања ученичких постигнућа још увијек око 14% анкетираних наставника не врши.
- Контрадиктори су подаци који указују да преко 97% анкетираних узима у обзир индивидуално напредовање ученика, а да око 40% анкетираних наставника разредне наставе никад или понекад врши процјену ученичких способности потребних за наставу ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања. Пратити напредак ученика у одређеној области, или развој одређених способности

ученика, није могућ уколико није извршена процјена знања, способности и могућности ученика прије процеса поучавања.

- Континуирано и систематично евидентирање прикупљених података о нивоу и квалитету остварених исхода за сваког ученика потврдило је преко 79% анкетираних наставника. Искреност наставника, а тиме и валидност податка о евидентирању нивоа и квалитета остварених исхода је упитна, ако је постотак наставника који често користе технике вредновања и оцјењивања у виду табеларног приказа способности ученика, образаца напредовања или портфолија ученика износи од 15 до 36 % (15% за музичку културу, 23% за физичко васпитање и 36% за ликовну културу).
- Најдоминантније технике или поступци вредновања и оцјењивања у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања су опсервација наставника и презентација/демонстрација/извођење, што је у складу са специфичностима наставе наведених предмета.
- На основу добијених резултата истраживања намеће се закључак да инспектори-просвјетни савјетници, у оквиру стручног усавршавања наставника разредне наставе, требају реализовати садржаје који ће допринијети развоју и унапређивању компетенција наставника у области праћења, вредновања и оцјењивања у настави ликовне културе, музичке културе и физичког васпитања.

Литература:

1. R.Janković, 1989. *Nastava likovne kulture od I do IV razreda osnovne škole*. Beograd. Zavod za izdavaјnje udžbenika i nastavna sredstva.
2. J. Leskonšek, 1980. *Teorija fizičke kulture*. Beograd. Partizan, novinsko izdavačko-propagandna R.O. Savez za fizičku kulture Jugoslavije.
3. D. Lazarević i M. Nikolić. *Praktikum za nastavu muzičke kulture od I do IV razreda*. Loznica. Učiteljsko društvo.
4. M. Matić. 1978. *Čas tjelesnog vježbanja*. Beograd. Partizan, novinsko izdavačko-propagandna R.O. Savez za fizičku kulture Jugoslavije
5. Г. Стојаковић, 1996. *Настава музичке културе од 1. до 4. разреда за учитеље и студенте учитељског факултета*. Београд. Завод за уџбенике и наставна средства.
6. В. Вучинић и Б. Радојевић. 2013. *Музичка кутија, Музичка култура приручник за наставнике*, 4. Подгорица. Завод за издавање уџбеника.
7. N. Rodić. *PP prezentacije - Metodika nastave fizičkog vaspitanja 1 – predavanje: Metodika fizičkog vaspitanja dece mlađjeg školskog doba*. Sombor. Pedagoški fakultet. <http://www.pef.uns.ac.rs/> (*pdf 8 metodika fizičkog vaspitanja dece mlađjeg školskog doba*)

Прилози

1. Упитник за наставнике (УРН-2017)
2. Табела 1-Статистички подаци за ПРВИ дио упитника
3. Табела 2-Статистички подаци за ДРУГИ дио упитника

Упитник

Драги наставници, намјера нам је да идентификујемо постојеће начине праћења, вредновања и оцјењивања постигнућа ученика у настави ликовне културе (ЛК), музичке културе (МК), те физичког васпитања (ФВ), а све са циљем унапређивања ове области васпитно-образовног рада.

Молимо Вас да изразите свој степен сагласности са понуђеним тврдњама или учесталост одређене појаве или активности, а које се односе на праћење, вредновање и оцјењивање постигнућа ученика у настави горе наведених предмета.

Хвала на сарадњи!

Пол: М Ж

Заокружи степен стручне спреме: ССС, ВШС, ВС, Мастер/Магистар, _____.

Године радног искуства _____, од тога у просвјети _____.

Први дио

За сваку тврдњу, у првом дијелу Упитника, треба да одаберете једну од понуђених могућности за исказивање свог мишљења/сагласности: **1-уопште се не слажем; 2-не слажем се; 3-нити се слажем, нити се не слажем; 4-слажем се; 5-у потпуности се слажем.**

Р. Б.	Т в р д њ а (знаком X обиљежите/искажите степен слагања са одређеном тврдњом)	Степен слагања				
		1	2	3	4	5
1.	На почетку школске године треба обавезно извршити процјену знања (предзнања) и способности сваког ученика у настави:					
	а) ликовне културе					
	б) музичке културе					
	в) физичког васпитања					
2.	Наставник треба да има дефинисане индикаторе/показатеље успјешно остварених исхода учења у настави:					
	а) ликовне културе					
	б) музичке културе					
	в) физичког васпитања					
3.	Индикатори су алат помоћу којег вреднујемо остварене резултате и помажу код утврђивања успјешности остварених исхода учења.					
4.	Дефинисање индикатора праћења и вредновања у настави ЛК, МК и ФВ је неопходно.					
5.	Јасно формулисани индикатори умањују субјективност оцјењивања.					
6.	Индикатори који нису јасно одређени (изречени или написани) подложни су грешкама при оцјењивању.					
7.	У настави ЛК, МК и ФВ треба примијењивати одговарајуће технике и инструменте праћења и вредновања.					
8.	Одговорност и активност ученика (пјева, црта/слика/обликује, изводи вјежбе/покрете/игре) је једнако важно вредновати као и остварени резултат.					
9.	Приказани интерес, маштовитост, креативност, стваралаштво и мотивација за наставу ЛК, МК и ФВ важни су приликом вредновања постигнућа ученика.					
10.	Ниво оствареног напретка у складу са могућностима, способностима и знањима ученика треба да буду основни елемент вредновања у настави ЛК, МК и ФВ.					
11.	Континуирано и систематско вођење евиденције/запажања о сваком ученику олакшава реализацију вредновања, провјеравања и оцјењивања ученика у					

настави ЛК, МК и ФВ.					
----------------------	--	--	--	--	--

Други дио

За поједине тврдње у исказивању учесталости одређене активности или појаве, у другом дијелу Упитника, потребно користити сљедећу скалу: **1-никад; 2-ријетко; 3-понекад; 4-често; 5-увијек.**

Р. Б.	Т в р д њ е (знаком X обиљежите/искажите учесталост одређене активности)	Учесталост				
		1	2	3	4	5
1.	На почетку школске године идентификујем/процјењујем знања и способности сваког ученика у настави:					
	а) ликовне културе					
	б) музичке културе					
	в) физичког васпитања					
2.	У складу са очекиваним исходима учења у настави ЛК, МК и ФВ планирам методе праћења, вредновања и оцјењивања учениковог напретка.					
3.	Оцјењивањем провјеравам степен усвојеног знања и ниво разумијевања.					
4.	Приликом оцјењивања у настави МК, ЛК и ФВ водим рачуна о способностима и могућностима ученика, као и о степену спретности и умјешности.					
5.	У обзир узимам индивидуално напредовање ученика у односу на сопствена претходна знања, постигнућа, могућности и ангажовање у наставном процесу.					
6.	Оцјењивањем провјеравам способност ученика да примијени стечена знања и способности.					
7.	Континуирано и систематично евидентирам прикупљене податке о нивоу и квалитету остварених исхода:					
	а) у настави ликовне културе за сваког ученика					
	б) у настави музичке културе за сваког ученика					
8.	Задајем за задаћу да ученици уче, вјежбају и припремају садржаје које ћу оцјењивати у настави:					
	а) ликовне културе					
	б) музичке културе					
9.	в) физичког васпитања					
	Провјеру и оцјењивање постигнућа ученика у настави ЛК, МК и ФВ вршим различитим техникама и методама.					
	Дефинисање индикатора/показатеља успјешности у настави ЛК, МК и ФВ вршим у сарадњи са Стручним активом наставника.					
11.	Картон раста и развоја физичких способности водим за сваког ученика.					
12.	За сваког ученика водим картотеку података о музичком напредовању.					
13.	Формирам портфолио односно мапу ликовних радова ученика током године.					
14.	Вреднујем и оцјењујем постигнућа ученика транспарентно и уз образложење.					
15.	Вредновање и оцјењивање користим за процјену ефикасности своје наставе и					

рада ученика, као и за даље планирање.					
--	--	--	--	--	--

Трећи дио

Рангирајте бројевима од 1 до 8, према фреквенцији коришћења, које од понуђених техника оцјењивања у Табели 1 су присутни у настави. Ранг 1, тј. број 1 треба да представља технику оцјењивања коју најчешће користите/примијењујете. Ранг 8 или број 8 треба да представља технику оцјењивања коју ријетко или скоро никад не користите.

Табела 1

Технике оцјењивања	Ликовне културе	Музичке културе	Физичког васпитања
Самовредновање/ Самооцјењивање			
Вредновање/оцјењивање од стране других ученика			
Опсервација наставника			
Групни задаци			
Питања и одговори			
Презентација/ демонстрација / извођење			
Табеларни приказ способности ученика за одређене вјештине, као и образац напредовања			
Портфолио ученика			

Табела 1 –Статистички подаци за ПРВИ дио упитника

Р. Б.	Т в р д њ а (знаком X обиљежите/искажите степен слагања са одређеном тврдњом)	Степен слагања				
		1	2	3	4	5
1.	На почетку школске године треба обавезно извршити процјену знања (предзнања) и способности сваког ученика у настави:	24 3,12%	57 7,40%	220 28,57%	271 35,19%	198 25,71%
	а) ликовне културе	20 2,63%	43 5,65%	172 22,63%	329 43,29%	196 25,79%
	б) музичке културе	22 2,89%	40 5,27%	168 22,13%	308 40,58%	221 29,12%
2.	Наставник треба да има дефинисане индикаторе/показатеље успјешно остварених исхода учења у настави:	7 0,91%	6 0,78%	64 8,35%	414 54,05%	275 35,9%
	а) ликовне културе	4 0,53%	6 0,79%	55 7,27%	411 54,37%	280 37,04%
	б) музичке културе	3 0,39%	7 0,92%	55 7,25%	412 54,35%	281 37,07%
3.	Индикатори су алат помоћу којег вреднујемо остварене резултате и помажу код утврђивања успјешности остварених исхода учења.	5 0,65%	11 1,44%	62 8,11%	410 53,66%	276 36,13%
4.	Дефинисање индикатора праћења и вредновања у настави ЛК, МК и ФВ је неопходно.	8 1,04%	13 1,69%	101 13,13%	411 53,45%	236 30,69%
5.	Јасно формулисани индикатори умањују субјективност оцјењивања.	14 1,82%	33 4,29%	130 16,92%	326 42,45%	265 34,51%
6.	Индикатори који нису јасно одређени (изречени или написани) подложни су грешкама при оцјењивању.	4 0,52%	28 3,67%	117 15,37%	397 52,17%	215 28,25%
7.	У настави ЛК, МК и ФВ треба примијењивати одговарајуће технике и инструменте праћења и вредновања.	1 0,13%	7 0,91%	49 6,40%	417 54,51%	291 38,04%
8.	Одговорност и активност ученика (пјева, црта/слика/обликује, изводи вјежбе/покрете/игре) је једнако важно вредновати као и остварени резултат.	1 0,13%	5 0,65%	28 3,65%	366 47,72%	367 47,85%
9.	Приказани интерес, маштовитост, креативност, стваралаштво и мотивација за наставу ЛК, МК и ФВ важни су приликом вредновања постигнућа ученика.	0 0,00%	4 0,52%	14 1,82%	344 44,79%	406 52,86%
10.	Ниво оствареног напретка у складу са могућностима, способностима и знањима ученика треба да буду основни елемент вредновања у настави ЛК, МК и ФВ.	1 0,13%	15 1,95%	84 10,92%	423 55,01%	246 31,99%
11.	Континуирано и систематско вођење евиденције/запажања о сваком ученику олакшава реализацију вредновања, провјеравања и оцјењивања ученика у настави ЛК, МК и ФВ.	0 0,00%	2 0,26%	30 3,91%	321 41,85%	414 53,98%

Табела 2 - Статистички подаци за ДРУГИ дио упитника

Р. Б.	Т в р д њ е (знаком X обиљежите/искажите учесталост одређене активности)	Учесталост				
		1	2	3	4	5
1.	На почетку школске године идентификујем/процјењујем знања и способности сваког ученика у настави: а) ликовне културе	59 7,68%	126 1,41%	233 29,04%	276 35,94%	84 10,93%
	б) музичке културе	35 4,61%	83 10,95%	206 27,18%	320 42,22%	114 15,04%
	в) физичког васпитања	42 5,54%	70 9,24%	188 24,83%	324 42,8%	133 17,56%
2.	У складу са очекиваним исходима учења у настави ЛК, МК и ФВ планирам методе праћења, вредновања и оцјењивања учениковог напретка.	1 0,13%	19 2,47%	87 11,34%	349 45,5%	311 40,54%
3.	Оцјењивањем провјеравам степен усвојеног знања и ниво разумјевања.	1 0,13%	2 0,26%	52 6,79%	320 41,83%	390 50,98%
4.	Приликом оцјењивања у настави МК, ЛК и ФВ водим рачуна о способностима и могућностима ученика, као и о степену спретности и умјешности.	0 0,00%	0 0,00%	17 2,21%	176 22,95%	574 74,83%
5.	У обзир узимам индивидуално напредовање ученика у односу на сопствена претходна знања, постигнућа, могућности и ангажовање у наставном процесу.	0 0,00%	2 0,26%	15 1,965%	250 32,72%	497 65,05%
6.	Оцјењивањем провјеравам способност ученика да примијени стечена знања и способности.	1 0,13%	5 0,65%	50 6,56%	334 43,835%	372 48,81%
7.	Континуирано и систематично евидентирам прикупљене податке о нивоу и квалитету остварених исхода: а) у настави ликовне културе за сваког ученика	6 0,78%	34 4,43%	121 15,9%	343 44,78%	262 34,20%
	б) у настави музичке културе за сваког ученика	4 0,52%	33 4,3%	134 17,59%	332 43,57%	259 33,99%
	в) у настави физичког васпитања за сваког ученика	6 0,78%	29 3,81%	111 14,61%	338 44,47%	276 36,31%
8.	Задајем за задаћу да ученици уче, вјежбају и припремају садржаје које ћу оцјењивати у настави: а) ликовне културе	225 29,22%	181 23,51%	214 27,79%	109 14,16%	41 5,32%
	б) музичке културе	92 12,19%	119 15,76%	233 30,86%	218 28,87%	93 12,31%
	в) физичког васпитања	191 25,2%	162 21,37%	217 28,63%	144 19%	44 5,80%
9.	Провјеру и оцјењивање постигнућа ученика у настави ЛК, МК и ФВ различитим техникама и методама.	2 0,26%	17 2,23%	85 11,18%	421 55,39%	235 30,92%
10.	Дефинисање индикатора/показатеља успјешности у настави ЛК, МК и ФВ вршим у сарадњи са Стручним активом наставника.	39 5,10%	72 9,42%	202 26,44%	297 38,87%	154 20,15%
11.	Картон раста и развоја физичких способности водим за сваког ученика.	39 5,06%	50 6,49%	121 15,71%	197 25,58%	363 47,14%

12.	За сваког ученика водим картотеку података о музичком напредовању.	148 19,22%	157 20,39%	205 26,62%	177 22,99%	83 10,77%
13.	Формирам портфолио односно мапу ликовних радова ученика током године.	38 4,94%	59 7,68%	141 18,36%	255 33,2%	275 35,80%
14.	Вреднујем и оцјењујем постигнућа ученика транспарентно и уз образложење.	4 0,52%	17 2,21%	65 8,46%	240 31,25%	442 57,55%
15.	Вредновање и оцјењивање користим за процјену ефикасности своје наставе и рада ученика, као и за даље планирање.	4 0,52%	14 1,82%	63 8,20%	348 45,31	339 44,14%